

Organizovaný zločin ze Středního východu a Česká republika

MIROSLAV NOŽINA

„Zaměřují se na pašování drog, obchod se zbraněmi a finanční machinace, tuto činnost uskutečňují pomocí sítě cestovních kancelářů, zakládáním autopůjčoven a autoservisů, při organizování nelegální migrace dochází k propojování s vietnamskými zločineckými organizacemi, ke své trestné činnosti využívají zejména fiktivní firmy, ochotny jsou zapojit se do libovolné trestné činnosti...“

Ministerstvo vnitra ČR¹

Organizovaný zločin z oblasti Středního východu (SV), často zjednodušeně označovaný jako „arabský“,² nikdy nepřitahoval takovou pozornost jako „klasické“ kriminální struktury expandující do světa z Číny, z Itálie, z USA či z Ruska. Přesto jde o značně nebezpečný narůstající fenomén. V současném světě zločinu si získává nechvalnou proslulost svou flexibilitou a častým překrýváním s aktivitami extremistických a teroristických organizací. S jeho četnými projevy se setkáváme i na území České republiky.³

NEKLIDNÝ ORIENT

Oblast Středního východu se rozkládá od severní Afriky až po Rudé moře a Střední Asii. Jde o nesourodé území, na němž najdeme 21 států s 276 miliony obyvatel, roztržitými do desítek národností a náboženských směrů. Etnickou většinu mezi nimi tvoří Arabové, náboženskou většinu pak muslimové. Země Středního východu lze zhruba rozdělit do čtyř subregionů, jejichž obyvatelé zpravidla sdílejí stejné osudy i stejná rizika. Jde o Maghreb, který zahrnuje Mauretánii, Maroko, Alžírsko, Libyi a Tunisko; o Levantu a státy zasažené arabsko-izraelským konfliktem, jako je Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon a Sýrie; o státy Perského zálivu, jako je Írán, Irák, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Omán; o státy Rudého moře, jako je Jemen, Súdán a Somálsko.⁴ Významnou dělicí linii lze vytyčit mezi státy, které exportují energii, a státy, které energii neexportují. V exportérských státech se nalézá 65 % světových zásob ropy a 40 % zásob plynu. Jejich životní úroveň je na rozdíl od neexportérských států vysoká. V tomto ohledu mají tyto země mimořádný strategický význam i pro Západ a pro globální ekonomiku. I tyto faktory se odrážejí ve fungování a sféře aktivit organizovaného zločinu ze Středního východu.

I přes panarabskou rétoriku mají státy Středního východu po ekonomické i politické stránce málo společného. Jejich nejvýznamnějšími obchodními partnery jsou obyčejně státy ležící mimo středovýchodní oblast. Rovněž politicky se značně liší. Jejich výčet zahrnuje nejen státy, které jsou zdrojem terorismu, vleklých konfliktů a společenských krizí, ale též státy, které udržují dlouholeté přátelské vztahy se Západem. Např. Írán, Irák či Libye, které jsou označovány za radikální a nebezpečné státy ve vztahu k Západu, jsou vnitřně značně rozdílné; obdobně Saúdská Arábie jako konzervativní a relativně stabilní islámská monarchie má málo společných zájmů s Alžírskem, zmítaným krvavým občanským konfliktem.

Střední východ se ve své novodobé historii stal dějištěm řady konfliktů i regionálního násilí. Nejvýznamnější z nich jsou arabsko-izraelské války v letech 1948, 1956, 1967, 1970, 1973, 1982, válka v Libanonu, válka v Alžíru, iránsko-irácká válka, válka v Perském zálivu, konflikt v Afghánistánu, který významně ovlivňuje dění zejména v zemích Perského zálivu. Kromě toho mnoho států Středního východu trpí řadou vleklých pohraničních sporů a občanských válek. Občanská válka v Súdánu aspiruje na titul nejdelší a nejkrvavější konflikt moderní doby. Vleklými konflikty nižší intenzity trpí též Alžírsko, Bahrajn, Egypt, Izrael, Irák, Libanon, Libye, Mauretánie, Maroko, Saúdská Arábie, Somálsko či Jemen. Tyto konflikty zrodily řadu extremistických skupin, mnohdy s programem, k jehož naplnění využívají teroristickou strategii a prostředky.

K politickým problémům se přidávají i obtíže ekonomického a demografického rázu. Mnoho států Středního východu si nedokázalo vytvořit programy hospodářského rozvoje, anebo je má jen slabé. Jejich ekonomika, často založená pouze na exportu energií, zejména v průběhu 80. a 90. let zaznamenává jen malý růst či pokles. Zároveň však Střední východ prodělává populační explozi. Zhruba 40 % jeho obyvatel je ve věku pod 17 let. Vzdělávací systém je proto v krizi, nezaměstnanost mužů ve věku 18–25 let se pohybuje okolo 20 %. Průměrný roční příjem na jednoho obyvatele v zemích Středního východu je podle odhadů Světové banky 2 100 \$ ve srovnání s 23 800 \$ ve vyspělých zemích.⁵ Kombinace nízkých cen ropy po pádu v roce 1997, populační exploze, neúspěchy v modernizaci a diverzifikaci hospodářství, ekologické problémy (odlesňování, sucho, postupující poušť), úpadek zemědělství a odchody vesnické populace do měst, nezaměstnanost, sociální nespokojenost s fungováním státu, negativní vlivy modernizace a westernizace, politická nestabilita aj., to vše vyvolává na Středním východě silné sociální tlaky a migrační vlny. A to vše se dnes významně projevuje i ve sféře organizovaného zločinu, který ze situace ve středovýchodních zemích profituje a s migrační vlnou úspěšně proniká i do zahraničí.

MIGRACE DO EVROPY

Celkově dnes v zemích evropské patnáctky žijí více než dva miliony (2 113 000) rezidentů z arabských zemí. Jejich největší komunity se nacházejí v Německu, ve Francii, v Nizozemsku a ve Velké Británii. Jde zejména o Maročany (1 151 tisíc), o Alžířany (513 tisíc), o Tunisany (232 tisíc), o Libanonce (111 tisíc), o Syřany (19 tisíc).⁶ Přesto je zájem o vystěhování – ať už dočasné, či trvalé – obrovský, a to zejména ze zemí Maghrebu. Evropa se snaží příliv imigrantů ze Středního východu omezit a kontrolovat. V razantnějších případech jí však brání existující demografická a hospodářská situace. Nízká porodnost v Evropě způsobuje stárnutí populace a rostoucí nedostatek pracovních sil. Např. Španělsko, velmi zasažené migrací z arabských zemí, má dnes jednu z nejnižších porodností v Evropě. Dlouhodobě vykazuje přirozený roční přírůstek obyvatel pohybující se okolo 0,1 %. Tento minimální nárůst se týká především jižních chudších oblastí země, jako je Andalusie, Murcia a Kanárské ostrovy při pobřeží Afriky. Naopak v bohatších a průmyslovějších severních oblastech, jako je Castilla y Leon či Principado de Asturias, počet obyvatelstva domácího původu klesá. Poptávku po pracovních silách zde uspokojují imigranti, z velké části příchozí z Maghrebu.⁷ Obdobně francouzská analýza, vydaná v únoru 1997, tvrdí, že bez přílivu imigrantů, opět z velké části ze Středního východu, by dnes žilo ve Francii pouhých 47 milionů lidí místo 59 milionů. Přibližně 40 % populačního přírůstku ve Francii od roku 1946 je přímo anebo nepřímo spojeno s imigrací.⁸

Evropa dlouhodobě využívá a zneužívá výhody levné pracovní síly a minimální nutnosti sociálního zabezpečení migrantů z arabských zemí i odjinud. Cizí pracovní síla např. významně napomohla Francii k obnovení prosperity v letech po druhé světové válce. James F. Hollifield v knize *Hledání nové Francie* uvádí: „Zahraniční pracovníci byli [v 50. a 60. letech – pozn. aut.] atraktivnějším zdrojem pracovní síly proto, že na rozdíl od francouz-

*ských pracovníků nebyli kryti nákladným a těžkopádným systémem sociální ochrany.*⁹ Tento stav a přístupy přetrvávají v evropských zemích ve více či méně skrytých formách dodnes. Imigranti představují početnou a lacinou pracovní sílu, která napomáhá evropskému průmyslu zvyšovat produkci a zisky za zachování únosné cenové hladiny a poptávky. V hostitelských zemích výrazně ovlivňují sociální strukturu na trzích práce. Zejména v případě Francie, ale i dalších zemí způsobil příliv Afričanů a příchozích ze Středního východu stav, kdy nově příchozí pracovníci dominují v celé řadě tradičně málo placených oborů. Jejich odchod by pak *de facto* znamenal jejich kolaps.

Imigranty z arabských zemí v Evropě nečekají příliš příznivé podmínky. Vzdělávací systém řady arabských států je dnes v krizi a není schopen produkovat dostatečně fundované odborníky. Obecným trendem v západní Evropě je převažující nízké vzdělání a nízká sociální úroveň imigrantů z arabských zemí.

Imigranti tvoří významnou část nezaměstnaných pracovníků v západní Evropě. Z celkového počtu 1,6 milionu zahraničních pracovníků ve Francii pochází přibližně jedna třetina ze zemí Maghrebu (ostatní zahraniční pracovníci pocházejí z členských států Evropské unie /630 000/, ze subsaharské Afriky, z Turecka a z bývalé Jugoslávie). Příznačné pro migranty z arabských zemí je to, že skupinu s největším množstvím nezaměstnaných ve Francii tvoří Alžířané, po nich následují Maročané (dále Portugalci, Tunisané a Turci).¹⁰

Všeobecně bývají příchozí ze Středního východu chápáni západoevropskou společností jako „pracovníci nižšího řádu“. Mnoho Evropanů, zejména z řad extrémní pravice, označuje nově příchozí za „parazity“ a za „národní hrozbu“.

Hranice komunit

Je zřejmé, že hlavním problémem jednotlivých imigračních proudů do Evropy není jejich mohutnost, ale spíše schopnost adaptace, respektive schopnost pozitivní interakce s evropským sociálním prostředím. I když komunity imigrantů z arabských zemí netvoří v Evropě tak vnitřně integrované a vyhraněné sociální celky, jako je tomu např. v případě Asijců, vůči národním majoritám hostitelských zemí se výrazně vymezují. Příznačná je pro ně rovněž tendence udržovat silné vazby se sociálním prostředím v zemích původu.

I když arabský svět zahrnuje velké množství kultur s rozdílnou historickou zkušeností, při bližší analýze zjišťujeme, že v prostředí imigrantů z arabských zemí sehrávají významnou roli především dva integrační faktory – příbuzenské vazby a islám. Tradiční arabská rodina je patriarchální, patrilinéární a patrilokální. V jejím středu stojí otec, který je povinen rodinu sociálně zajistit. To je i důvodem poměrně vysokého věkového průměru uzavírání sňatků u mužů z arabských zemí, od nichž společnost vyžaduje, aby vstupovali do manželství teprve tehdy, jsou-li schopni uživit rodinu. Arabská migrace je pak z velké části spojena s fenoménem migrace mladých svobodných mužů.

Příbuzenské vazby a systém vzájemné podpory jsou v arabském světě velmi rozvinuté. Zejména silné příbuzenské vazby vytvářejí formální rámec, který zavádí řád do systému existujících sociálních vztahů. Jejich důsledkem jsou silné vazby, které migranti udržují s prostředím původu, a rovněž silný klientismus, jenž nezůstává omezen pouze na domovské země, ale migranti ho přenášejí i do hostitelských zemí.¹¹

Jako příklad může sloužit situace v Burdž Hamúd, na dělnickém předměstí libanonského Bejrútu, kterou studoval J. Suad. V mnoha domácnostech zde manželé a synové chybějí, protože pracují v zahraničí a vydělané peníze posílají domů rodičům a partnerům. Později se sem vracejí žít jak dočasně, tak trvale, v mnoha případech na jejich místa v zahraničí odcházejí jejich děti. V Libanonu se přesto pravidelně zúčastňují voleb. Jejich výběr ovšem není podmíněn znalostí politických programů a vůdců, ale rozhodnutím hlav rodin. To platí jak ve směru do zahraničí, tak i v případě, že muži pracují ve městě a jejich rodiny žijí na vesnici. Vesnické, městské i emigrantské komunity jsou tedy navzájem

pevně propojeny a prostřednictvím svých předáků v systému patron – klient komunikují s vládnoucími elitami.¹²

Jak v legální, tak v ilegální sféře arabských aktivit se střetáváme s tím, že se určité činnosti věnují příbuzní, příchozí ze stejných regionů či zemí. Velmi často je přitom využíván a zneužíván institut pozvání, kdy imigrant etablovaný v hostitelské zemi „zve“ další příbuzné, zapojuje je do svých aktivit nebo jim pomáhá při usídlení v hostitelské zemi. Řada arabských imigrantů zpětně ekonomicky podporuje své rodiny v zemích původu či se zde jejich prostřednictvím snaží reinvestovat finanční prostředky získané v Evropě. Tyto transfery peněz sehrávají významnou roli ve středovýchodních zemích, a to jak ve fungování černých a šedých ekonomik, tak i v legální sféře při vyrovnávání pasivní obchodní a rozpočtové bilance či jako zdroj přímých investic. Islamističtí emisari v Evropě se často obracejí na podnikatele, obchodníky či obecně na emigranty ze Středního východu, aby formou *zakátu* (islámské daně) podpořili „spravedlivý národní boj“. Tento způsob získávání peněz má v případě některých extremistických islamistických skupin stejně významnou roli jako zisky z prodeje drog či z jiných forem kriminality.

Zejména v zemích Maghrebu, v tomto ohledu nejvíce napojených na Evropu, má tato forma ekonomické emigrace se zpětnými vazbami vysokou úroveň a je o ni především mezi mladší generací značný zájem. Odhady publikované v marockém tisku udávají, že např. až 70 % mladých Maročanů by emigrovalo, pokud by k tomu mělo příležitost.¹³

Islám je v současné době institucionálně více integrován do států a do společnosti než jakýkoli jiný náboženský systém, což mu jako kulturnímu fenoménu poskytuje i značnou reálnou moc. Přesto, že na Západě je dnes islámský svět často považován za militantní, sebevědomou a ofenzivní společnost, setkáváme se zde velmi často s projevy pocitů ohrožení a podřízenosti Západu. Ve vztazích arabského světa se Západem je pak islám v arabském prostředí považován za fenomén, který je jako jediný schopný bránit se westernizaci a napomáhat k zachování národní suverenity, a to jak v arabských zemích, tak i v prostředí zahraničních komunit.¹⁴

Islám ve světě poskytuje emigrantům z arabských zemí pocit duchovní spřízněnosti a solidarity. S islámskou rétorikou se pak často setkáváme i v případech konfliktních vztahů s prostředím hostitelských zemí. Pocity solidarity v islámských komunitách v tomto ohledu vyvolávají a upevňují takové jevy, jako je:

- „kulturní agrese“, tj. např. zákazy nosit tradiční muslimské šátky v západních školách, publikování knih typu *Satanských veršů* Salmana Rushdieho, vysílání rozhlasových stanic typu Svobodné Evropy do islámských zemí, propagování jinonáboženské kultury a literatury v islámském prostředí či opomíjení a nerespektování islámských tradic turisty ze Západu;
- restriktivní evropská imigrační politika, která není vnímána jako diskriminační vůči příchozím z určitých rizikových regionů, ale vůči muslimům jako takovým;
- sociální a profesní diskriminace příchozích z arabských zemí (respektive muslimů) v Evropě;
- agresivní výpady ultrapravicových a extremistických seskupení vůči arabským imigrantům;
- hospodářská diskriminace, kdy jsou islámské státy vyřazovány mimo rámec nových ekonomických svazků, které se rodí v rámci členských států Evropské unie aj.

Povědomí sounáležitosti vzniklé na základě negativního vymezení vůči hostitelským zemím je značně nebezpečným fenoménem, který v sobě nese množství rizikových sociálních faktorů. V důsledku vzájemných vazeb je dění v arabských imigrantských komunitách značně ovlivňováno děním v zemích původu. Ve vztahu k příchozím z arabských zemí je proto vždy nutné kalkulovat s děním v těchto zemích a naopak. Je běžné, že mezietnické, politické aj. trendy a spory se ze zemí původu přenášejí i do hostitelských států. Právě prostřednictvím těchto kanálů se dnes z arabského regionu šíří řada závažných antisociálních jevů, jako je organizovaný zločin či terorismus. Nepříznivé

podmínky v hostitelských zemích pak mezi příchozími z arabských států vyvolávají radikální protispolečenské nálady, na jejichž podhoubí se těmto antisociálním jevům mimořádně daří.

Migraci ze Středního východu jako takovou není možné považovat za bezpečnostní hrozbu. Přesto je nepopiratelným faktem, že s sebou nese řadu sociálně-patologických jevů, které se rodí a dále rozvíjejí jak v prostředí hostitelských zemí, tak jsou importovány ze zemí původu imigrantů. Oblast zemí Středního východu a imigrantské komunity v zahraničí vykazují v těchto souvislostech četná sociální i kulturní specifika.

V prostředí imigrantských komunit existuje zcela nepopiratelně spojení mezi nízkou životní úrovní a kriminalitou. Častým negativním jevem souvisejícím s kriminalitou je určitá exploatační strategie, s níž arabští migranti přicházejí do evropských států. Jejich hlavním cílem bývá vydělat v co nejkratší době co nejvíce peněz, popřípadě se co nejrychleji vrátit zpět do vlasti. Toho se mnohdy snaží dosáhnout bez ohledu na zákonnost. V Evropě se setkáváme se silnou vrstvou ekonomických migrantů ze Středního východu, kteří v zemích původu žijí zcela podle zákona, avšak v Evropě se zapojují do nelegálních aktivit. Právě z řad pauperizovaných imigrantů často rekrutují své „pěšáky“ jak organizovaný zločin, tak i extremistická a teroristická seskupení.

STRUKTURA A FUNGOVÁNÍ ZLOČINECKÝCH ORGANIZACÍ

V oblasti středovýchodního zločinu do dnešní doby neregistrujeme ani jedno větší seskupení typu mafie. Přesto jde o neméně závažné kriminální aktivity a je možné hovořit o středovýchodním, „arabském“ typu organizovaného zločinu, který vykazuje výrazná kulturní specifika.

Doménou zločinu ze Středního východu není vytváření pevných a hierarchizovaných kriminálních seskupení, jak je běžné u ruských či italských zločineckých seskupení. Příznačná je pro něj určitá oportunnost a nahodilost, vycházející ze středovýchodní kultury. Tyto skupiny se nevyznačují profesionálním propracováním páchaní trestné činnosti, avšak tyto nedostatky nahrazují vysokou mobilitou a schopností regenerace v případech, kdy se podaří některou ze skupin rozpráší. Další výhodou je snadnost, s jakou arabské skupiny získávají „pěšáky“ pro svou činnost z řad arabských migrantů.

Pevnější vzájemné vazby, vycházející z nutnosti kriminální kooperace, vykazují v zásadě pouze seskupení zabývající se dlouhodobým pašováním drog a lidí do Evropy. I v těchto případech jde o převážně oportunní seskupení kolem jednotlivců či organizačních buněk, která se rozpadají, jakmile ztratí důvod existence.

Vysoká je rovněž i jejich schopnost příležitostně spolupracovat, a to zejména na nižších úrovních organizace kriminálních aktivit, s dalšími zločineckými seskupeními, jako jsou Rusové, Vietnamci či kosovští Albánci. V kriminálním prostředí evropských zemí (včetně České republiky) platí vůči těmto seskupením za spíše „podřazené“. Jejich profesionalita a úroveň však neustále roste.

Vztahy členů zločineckých seskupení v nových působištích značně ovlivňují mezietnické aj. spory, které ovlivňovaly i jejich život ve vlasti. V tomto případě je „oportunnost“ arabských zločinců oproti jiným seskupením až překvapivě nízká. Na českém území se to např. projevuje v napjatých vztazích mezi alžírskými Araby a Berbery, původními obyvateli Maghrebu, kteří se dnes na arabské většině v Alžírsku snaží vybojovat větší díl samostatnosti. Jejich kriminální činnost se u nás prakticky nepřekrývá.¹⁵

Dalším souvisejícím jevem je ochota arabského podsvětí spolupracovat s nejrůznějšími nacionalistickými či nábožensko-extremistickými a teroristickými seskupeními. I v těchto případech jsou arabští zločinci daleko „vlastenečtější“, než by se na první pohled zdálo. Často se i finančně podílejí na financování takových skupin, což extremistickým seskupením umožňuje zajišťovat si bez problémů v kriminálním podsvětí ilegální služby, jako jsou dodávky zbraní, falšování dokumentů, ilegální transfery peněz apod. Tato skutečnost značně zvyšuje rizikost „arabského“ organizovaného zločinu.

KRIMINÁLNÍ AKTIVITY V EVROPSKÉM PROSTORU

Ilegální migrace

Ilegální migrace ze Středního východu má jak individuální, tak i organizované formy. Fenomén organizovaného pašování lidí je relativně nový, v Evropě se ve zvýšené míře objevuje až v posledních dvou desetiletích, zejména pak v 90. letech v souvislosti se zpřísněním imigrační politiky evropských zemí, respektive s přesunem značné části migrace na ilegální bázi. Zločineckým organizacím se podařilo ovládnout celý řetězec nelegální migrace, složený z převaděčství – exploatace – vyvolané kriminality.¹⁶

Ilegální migrace a její nejnebezpečnější forma (převaděčství) jsou složitým fenoménem moderní doby. Svým způsobem se jedná o více či méně dokonalou mezinárodní spolupráci, dělbu a specializaci činností, náročnou na organizační zajištění, komunikaci a dopravní kapacity, ve službách mezinárodního organizovaného zločinu. Organizování začíná podchyčováním zájemců přes zabezpečení vlastního přesunu až po vytvoření podmínek pro usazování ve vlastním státě.

Vlastní převaděčskou činnost lze charakterizovat několika rozdílnými fázemi. V první fázi jde o dopravu osob (běženců), které se nějakým způsobem chtějí dopravit do cílové země, a proto zaplatí mezinárodní převaděčské organizaci. Podle finanční situace běžence se tato fáze dělí na vybavení běžence falešnými či pozměněnými cestovními doklady, nebo na ilegální přechody státních hranic přes tranzitní země.

Na Středním východě dnes existují centra, kde je možné takové doklady získat bez větších problémů. Je to např. Bejrút v Libanonu, alžírský Oran či Tiaret. Podle agenturních zpráv se zde cena falešného francouzského víza pohybuje okolo 12 000 francouzských franků (nebo 132 000 alžírských dinárů). Obdobně v alžírském městě Tlemcenu se za falešné potvrzení z banky o výši účtu, které se přikládá k žádosti o vízum, platí 2 500 dinárů.¹⁷

Se zpřísněním pasových kontrol se zvyšuje počet ilegálních přechodů přes „zelenou hranici“, a to zejména v oblasti Gibraltarů. Na tomto území dnes operuje řada malých, dobře organizovaných skupin, které převádějí běžence do Španělska i dále do Evropy. Poplatky za ilegální tranzity se pohybují řádově mezi 2–6 tisíci dolarů.

V případě organizované ilegální migrace se dnes často setkáváme i s další exploatační fází. Řada migrantů totiž nedisponuje dostatečnými finančními prostředky na pokrytí nákladů transferu, a proto se „zadlužuje“ u převaděčských organizací. To je dostává do závislosti na těchto organizacích, které je využívají jako levnou pracovní sílu, s níž obchodují. Časté je rovněž zneužívání imigrantů k dalším kriminálním aktivitám. V případě příchozích z arabských zemí do Evropy často jde o nelegální obchod s drogami.

I když exploatační řetězce ilegálních imigrantů nejsou v prostředí arabského organizovaného zločinu natolik rozvinuté, jako je tomu např. v případě asijských seskupení, jde o nebezpečný fenomén, který se v arabském prostředí vyznačuje značnou flexibilitou a velmi obtížně se postihuje. Bezpečnostní složky bývají většinou schopné zlikvidovat pouze nejnižší organizační stupně kriminálních seskupení, jako jsou např. pouliční směnárníci či dealeři drog. Vzniklé mezery však zpravidla rychle zaplní nově příchozí imigranti.

Drogové řetězce

Kanabisu se daří především v severní Africe. Podle zpráv Interpolu jeho pěstování v Africe přímo podporují evropské zločinecké syndikáty. Zhruba dvě třetiny z celkového množství hašiše, zadrženého v západní Evropě, pocházejí právě z této oblasti. Nejznámější producentskou zemí je Maroko. Ve svém projevu na podzim roku 1992 jeho veličenstvo marocký král Hasan II. oznámil, že plochy, na nichž je pěstován kanabis, pokrývají více než 50 000 hektarů zemědělské půdy v regionu horského Rífu.¹⁸ Terénní výzkumy francouzského Střediska pro geopolitické sledování drog (OGD) však potvrzují, že jde nejméně o 70 000 hektarů osázených konopím. I přes bezpečnostní opatření a rozvojové projekty

ORGANIZOVANÝ ZLOČIN

sponzorované zejména Evropskou unií a změnu dosavadního přístupu marocké vlády, která pěstování marihuany a s ní spojený obchod s hašišem částečně tolerovala, zůstává Maroko i nadále hlavní producentskou oblastí kanabinoidů pro evropské teritorium. Podle odhadů OGD žije v Rifu z produkce a obchodu s kanabísem kolem 5 milionů lidí. Pěstitelé „kifu“ tvoří 25 % pracovně činných obyvatel řífské provincie Chefchaouène. Ročně je v této oblasti vyprodukováno na 2 000 tun hašiše.¹⁹

Obchod s kanabísem (neboli „kifem“) a s jeho deriváty je v Maroku pečlivě zorganizován. Na jeho počátku stojí víceméně nezávislí pěstitelé. Ti prodávají své produkty zprostředkovatelům, kteří zajišťují další zpracování kanabísu, a to nejčastěji na kanabisový olej a hašiš. Tímto zpracováváním se zabývají specializovaní výrobci. Překupníci jsou zpravidla dále napojeni na přepravce, kteří jsou často vlastníky (nebo společníky) různých garáží a dopravních společností. Kamiony totiž zůstávají i nadále hlavním prostředkem pašování kanabisových preparátů do Evropy. Překupníci drogy buď prodávají dále, anebo si na jejich přepravu tzv. „kupují cestu“, tj. již vybudovaný ilegální kanál, jímž drogy putují do marockých metropolí (Fezu, Casablancy, Marrákeše), anebo dále za hranice zejména do evropských distribučních sítí. „Cesty“ zahrnují nejen prostředky přepravy, ale průniky přes síť policejních a celních kontrol, spolupráci místních pohlavárů a oblastní administrativy, politických organizací, „ochranu“ na všech úrovních státní správy a spolupráci zahraničních skupin organizovaného zločinu. Tyto kanály budují a spravují rozvětvené zločinecké organizace, jejichž předáci, ještě počátkem 80. let často pouzí malorolníci, pastevcí či drobní pašeráci, si dnes v ničem nezadají s kolumbijskými narkobarony.²⁰

Král Hasan II. vyhlásil v roce 1992 obchodníkům s drogami „válku“. Pěstitelské oblasti na jih od Tangeru při hranicích s Alžírskem nechal obsadit vojskem. Jeho snahy o potlačení obchodu s drogami nemají však příliš velký úspěch. Maroko i nadále zůstává největším vývozcem hašiše na světě. Poplatky z drogového obchodu tvoří totiž významný zdroj neoficiálních příjmů řady marockých oblastních činitelů. Podlouný vývoz hašiše a marihuany přináší marocké ekonomice dvě miliardy dolarů ročně, a tak je pro zemi nejvýznamnějším zdrojem deviz. Do obchodu s drogami jsou údajně zapleteni dokonce i královi příbuzní a členové marocké vlády.

Podle zpráv z posledních let pěstování kanabísu pokračuje i v Alžírsku a v Tunisku. Problémy s drogami se nevyhnuly ani Libyi Muammara Kaddáfího. Tento libyjský vůdce vytvořil v červnu 1996 více než 200 vojenských výborů, které mají s drogami a také s dalšími „nečistými vlivy“, jako je alkoholismus či prostituce, bojovat.

Za Severoafričany nezůstává pozadu ani oblast Blízkého východu. Libanonci začali vytvářet svou pěstitelskou a distribuční síť zhruba před dvěma desítkami let. V průběhu vleklé občanské války (1975–1991) získal Libanon dominantní postavení hlavního producenta a vývozce kanabisové pryskyřice (tzv. „Červený Libanonec“) a surového opia v oblasti Blízkého východu. Peníze z obchodu s drogami byly investovány v libanonské ekonomice a financoval se z nich i nákup zbraní. „Zboží“ většinou pocházelo z tajných laboratoří umístěných v údolí Biká'a. Libanon začal potírat nelegální produkci drog až v roce 1992, kdy s pomocí syrské armády poprvé zasáhl proti pěstitelům a pozatýkal řadu překupníků. V červnu 1996 byl v Bejrútu za obchod s drogami poprvé v historii zbaven imunity a odsouzen k sedmi letům vězení a nucených prací člen libanonského Parlamentu Jahjá Šamas, jinak poslanec za oblast údolí Biká'a.²¹

Velmi nebezpečným trendem je narůstající využívání původně hašišových pašeráckých cest pro přepravu kokainu a heroinu do Evropy. Arabští překupníci a dealeri dnes již nepracují pouze s kanabisovými preparáty. Sortiment svého „zboží“ rozšířili i o výnosnější tvrdé drogy, což svědčí o napojení severoafričských sítí na asijské překupníky a na latinskoamerické drogové kartely. Prostřednictvím těchto podlouných kanálů se dnes do Evropy dodává kokain v nebývalých množstvích. Od počátku 90. let se směna hašiše za heroin v prostředí mezinárodních podlounických sítí značně rozšířila. Rozvinuli ji zejména příslušníci tureckých drogových organizací ve Španělsku a v Nizozemsku. Maroko se zá-

roveň stalo významným tranzitním prostorem pro pašování kokainu. Americký Úřad pro potírání drog (DEA) udává, že země severní Afriky jsou si vědomy, že jejich území využívají kriminální organizace k přepravě kokainu do Evropy, a to především ve formě lodních nákladů. Existují rovněž informace o angažování tradičních marockých pašeráků hašiše v obchodě s kokainem v Evropě. Maročtí překupníci dopravují kokain zejména na trase z Kanárských ostrovů do Španělska. Zprávy ze syrsko-libanonské oblasti hovoří o tom, že zatímco syrská armáda halasně oznamuje každé zlikvidované pole s marihuanou v údolí Biká'a, přes Libanon a Sýrii nerušeně putují nákladní vozy naložené heroinem a kokainem.²²

Obchodníci s drogami se v Evropě napojují na místní překupnické struktury. Přitom často využívají služeb příslušníků arabských emigrantských komunit, kteří v Evropě dlouhodobě žijí, anebo sem původně přišli za prací. Značné problémy má v tomto ohledu např. Francie. Rovněž hloubková sociální studie z nizozemského Rotterdamu prokázala, že zapojování ilegálních rezidentů z Maroka a z Alžírsko do kriminálních aktivit (zejména do nelegálního obchodu s drogami) je časté.²³

V souvislosti s obchodem s drogami stoupá v posledních letech počet zadržených alžírských imigrantů. Jedním z důvodů jejich narůstající aktivity je i skutečnost, že po roce 1992, kdy byla v Alžírsku vojenským převratem zbavena moci islámská fundamentalistická vláda, skupiny místního islámského hnutí odporu využívají obchod s drogami k financování svých protivládních aktivit. Častými protagonisty v evropském obchodě s drogami bývají i Egypťané, Tunisané, Libanonci a Syřané.²⁴

ZLOČIN ZE STŘEDNÍHO VÝCHODU V ČESKÉ REPUBLICĚ

Způsoby penetrace

Již od počátku 90. let dochází k pronikání migrantů ze Středního východu do/přes země postkomunistické střední Evropy. Tento region měl v minulých dobách dobré styky s arabským světem. Studovalo zde mnoho arabských studentů, přicházeli sem arabští pracovníci. Po rozpadu komunistického bloku se někteří z nich do východní Evropy vrátili. Svých znalostí místních reálií a osobních kontaktů začali využívat jak v legálních, tak i ilegálních aktivitách. Negativní zkušenost s nimi záhy získaly i bezpečnostní složky v Polsku, v Maďarsku a na Slovensku.

V České republice dnes trvale anebo s uděleným dlouhodobým vízem žije 2 021 rezidentů z arabských zemí, což je 10 % z celkového počtu 200 951 cizích rezidentů.²⁵ Vzhledem k celosvětové migrační vlně ze Středního východu narůstá po roce 1989 i počet arabských migrantů přijíždějících do České republiky. V legální oblasti nejde však o nijak velký nárůst. Např. z 9 910 cizinců, kteří se k nám přistěhovali v roce 2000, pouze 103 pocházelo z arabských zemí.¹⁶ Počet nelegálních migrantů není možné odhadnout. Ani v této oblasti se však zřejmě ve srovnání s migračními vlnami z jiných zemí nebude jednat o příliš dramatická čísla. Nově přichodí kontaktují své krajany, kteří zde již žijí řádově desítky let. V České republice podobně jako jinde v Evropě přitom důsledně dodržují řád, kdy nově přichodí osoby kontaktují pouze komunity ze země svého původu.²⁷

K nárůstu počtu příslušníků arabské komunity u nás dochází na jaře, a to zejména z Alžírsko, z Tuniska a z Maroka.²⁸ Jde většinou o osoby tranzitující do západních zemí. Častým *modem operandi* je příjezd do České republiky na turistické vízum a dále nelegální přechod do západní Evropy, ať už na falešné doklady, nebo přes „zelenou hranici“. Uvedené aktivity vykazují znaky organizované trestné činnosti. V oblasti nelegálních přechodů státních hranic dominují Alžířané, Tunisané, Libanonci a Palestinci. Z 245 715 cizinců zadržených v letech 1993–2000 bylo 8 547 z arabských zemí, což představovalo pouhých 3,5 %. Nelegální migrační proud z arabských zemí do/přes Českou republiku tedy není v porovnání s dalšími regiony, jako je oblast Balkánu, bývalého SSSR, indický subkontinent aj., nijak silný.

Přehled počtu osob z arabských zemí zajištěných při nelegálním přechodu státních hranic České republiky

<i>Státní příslušnost</i>	<i>1993</i>	<i>1994</i>	<i>1995</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>Celkem</i>
Alžírsko	27	103	298	554	502	438	168	125	2215
Bahrajn	4	0	0	0	0	2	0	0	6
Egypt	238	2	3	149	87	20	27	8	534
Jemen	0	0	0	0	2	0	0	5	7
Jordánsko	4	43	108	45	25	9	9	2	245
Libanon	72	73	196	474	237	120	19	41	1232
Libye	9	1	9	7	47	11	4	20	108
Maroko	62	67	36	104	106	22	20	17	434
Omán	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Palestina	15	51	35	158	226	194	60	98	837
Saúdská Arábie	0	0	16	3	0	2	0	8	29
Spojené arabské emiráty	0	0	0	0	15	0	3	11	29
Sýrie	237	136	220	124	86	58	45	64	970
Tunisko	1109	486	44	119	65	40	29	8	1900

Pramen: Informace o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2000. Ministerstvo vnitra ČR 2001. Internet: <http://www.mvcr.cz/dokumenty/migrace/2000>

K usídlování příchozích z arabských zemí v České republice, podobně jako i u jiných imigrantů, značně napomáhá skutečnost, že u nás není obtížné v rámci platné legislativy získat povolení k dlouhodobému pobytu.²⁹ Negativem pro ně zůstává zdejší nízká platová úroveň ve srovnání se zeměmi západní Evropy a rovněž struktura trhu práce, na němž nedostatek pracovních sil v nekvalifikovaných profesích pokrývají pracovníci z východoevropských zemí, zejména z Ukrajiny. Proto arabští migranti nalézají pracovní a podnikatelské příležitosti zejména v relativně úzkém prostoru služeb. Pro nově příchozí arabské migranty je přitom příznačná snaha rychle vydělat značné finanční prostředky a ty následně odvézt nebo poslat své rodině, pro niž jsou často jediným zdrojem příjmů a bývá na nich existenčně závislá.³⁰ Tato snaha je nezřídka přivádí ke kriminálním aktivitám.

V případě kriminálních delikventů z řad nově příchozích arabských imigrantů většinou jde pouze o „pěšáky“ organizovaného zločinu (zejména obchodu s drogami). Hlavními postavami a organizátory kriminálních aktivit jsou Arabové, kteří mají v České republice trvalý pobyt. Častým *modem operandi* jsou přitom fingované sňatky s Češkami. Mnohdy s nimi mají i děti, protože v případě zadržení a odsouzení jim nehrozí z důvodu péče o dítě (viz Zákon o rodině) vyhoštění. Jinou metodou, jak se vyhnout vyhoštění, je žádost o politický azyl. Občané arabských zemí k nám přijíždějí na vízum k pobytu do 90 dnů. Pak zde požádají o azyl, a to pouze s cílem legalizovat svůj pobyt a získat související výhody.³¹ Práva žádosti o azyl využívá např. většina zadržených Alžířanů.

Alžírsko je dnes zmítáno občanskými a náboženskými nepokoji. To nedovoluje vyhoštění delikventů alžírského původu do mateřské země z důvodu nebezpečí ohrožení jejich života. Bylo ovšem zjištěno, že této skutečnosti zneužívá i mnoho Tunisánů či Egyptanů, protože pocházejí ze zemí, na něž se právo na politický azyl nevztahuje. Tito lidé se na policii vydávají za občany ohrožených zemí a deklarují ztrátu dokladů. Spolupráce s pobockami Interpolu ve většině arabských zemí vážne, a proto často není možné prokázat,

že nejde o jedince, jemuž ve vlasti hrozí vážné nebezpečí. Navíc mnoho mladých Arabů, kteří o azyl žádají, uvádí, že buď nenastoupili vojenskou službu, nebo dezertovali. V těchto případech by jim ve vlasti hrozily vysoké tresty, popřípadě tresty smrti. Vyhoštění takové osoby by pak odporovalo *Chartě lidských práv*. V případě Palestinců již dotaz prostřednictvím Interpolu v jejich vlasti znamená perzekuci jejich rodin, pobyty ve vězení v případě návratu, odebrání cestovních dokladů (i rodinám) apod.³²

Nebývá výjimkou, že pokud jim není vyhověno, obratem ruky požádají o azyl znovu, a to pod změněným jménem. Tím se jejich pobyt díky novému azylovému řízení prodlužuje.³³ Zákon o hraničním režimu, který vstoupil v platnost 1. 1. 2000 a zpřísněná novela azylového zákona, schválená Poslaneckou sněmovnou dne 21. 9. 2001, tyto problémy řeší nedostatečně.

Geneze „arabského“ podsvětí v České republice

Zločin ze Středního východu má již tradičně silné postavení i v České republice. I u nás toto postavení vychází z tradičních obchodních a kulturních vazeb arabské komunity na české prostředí. Tyto kontakty mnohdy pocházejí ještě z dob socialismu, kdy byla v rámci „pomoci rozvojovému světu“ udělována stipendia na vysokých školách v ČSSR arabským studentům. Především byl podporován palestinský odboj proti Izraeli. Tito studenti studovali i v zařízeních Ministerstva vnitra, jako byla Policejní škola v Zastávce u Brna, kde byli školeni a cvičeni podle osnov Státní bezpečnosti, a tím získávali přehled o metodách práce bezpečnostního aparátu v zemích východního bloku. Velká část takto vyškolených studentů po skončení studia sice působila ve svých domovských zemích, avšak do ČSSR přijížděla na tzv. ozdravné pobyty či na léčení. Někteří ze studentů rovněž zůstávali v Československu. Zde začali mj. organizovat svou kriminální činnost.

V období po listopadu 1989 arabské zločinecké podsvětí v České republice částečně legalizovalo své aktivity a část nelegálně získaných prostředků investovalo do podnikání převážně v oblasti nákupu a prodeje zboží, v pohostinství a v cestovním ruchu.³⁴ Jeho příslušníci jsou dnes v zásadě ochotni se zapojit do libovolné trestné činnosti, u níž lze předpokládat finanční zisk. Zejména se zaměřují na pašování drog ze severní Afriky a z Blízkého východu. Dále „podnikají“ v oborech nelegálního obchodu se zbraněmi, věnují se obtížně prokazatelným finančním machinacím s cílem legalizovat výnosy z trestné činnosti a finančním podvodům. Jednou z hlavních oblastí, z níž jim plynou největší příjmy, je organizování nelegální migrace. V současné době jsou velmi aktivní i v obchodě s kradenými vozy a v organizování leasingových podvodů.

Zločinci ze Středního východu ani na území České republiky nevytvářejí klasické uzavřené zločinecké struktury, ale seskupují se kolem osob, které u nás již žijí dlouhou dobu, nebo mají české občanství. Tato volná uskupení jsou velmi operativní a odhalování jejich struktur je proto z kriminalistického hlediska velmi ztíženo.³⁵

Mezi jednotlivými národnostními skupinami panuje konkurence, většinou tyto skupiny nebývají až na výjimky multietnické. Vzhledem ke své vrozené nevraživosti a nedůvěřivosti nebyly zatím schopny u nás vytvořit velkou zločineckou organizaci. Ve středovýchodním prostředí se migrační vlna stala i katalyzátorem nárůstu objemu obchodu s drogami.

Hlavní aktivity

Drogová kriminalita

I když hlavním cílem zásilek ze Středního východu do středoevropského regionu zůstává zřejmě Polsko, ani Česká republika nestojí stranou. Středovýchodní drogová síť dnes dosahuje od marockého Rifu až do ulic Prahy a dalších českých měst. I u nás v prostředí „arabských“ dealerů registrujeme odklon od obchodu s kanabinoidy k obchodu s heroinem a s pervitinem, který je mnohem lukrativnější.³⁶ „Arabové“ přitom zpravidla drogy

do České republiky nedovážejí, pouze je nakupují za velkoobchodní ceny a starají se o jejich distribuci mezi další arabské aj. prodejce.³⁷ Heroin získávají převážně od kosovských Albánců napojených na tzv. balkánskou cestu.³⁸ V některých případech dovozy drog přes kosovoalbánské sítě spolufinancují.³⁹

První skupiny ze Středního východu obchodující s drogami se objevily v Praze v roce 1991. Zatímco z Egypta, ze Sýrie, z Jordánska či z Libanonu k nám přicházejí drogy většinou zprostředkovaně (tj. prostřednictvím balkánského podlounického kanálu), severoafrické drogové sítě u nás operují přímo. V poměru k jiným zločineckým skupinám, jako jsou ruskojazyčné organizace či kosovští Albánci, stále platí spíše za podřazené. Dříve totiž tyto skupiny byly jen posledním článkem drogového řetězce, jako jedni z mála cizinců u nás vstoupili do pouliční distribuce drog. Dnes si ovšem kolem sebe tvoří okruhy Čechů, mnohdy toxikomanů, kteří jsou ochotni pro ně podstupovat rizika a prodávat drogy na ulicích, a to za velmi nízkou mzdu jedné či dvou dávek heroinu. V řadě případů jsou k prodeji využívány mladé dívky, které arabští dealeri nutí k prodeji pohrůžkami násilí a mnohdy i bitím.⁴⁰ Češi pro arabské dealery pracují též jako převozcí, poskytovatelé krycích bytů a skladišť. Např. v marockém Tangeru byl 10. 11. 1994 odsouzen k osmi letům vězení za pašování drog český občan Jiří Černých. Byl zadržen v srpnu 1994 při silniční kontrole v lokalitě As-Silá. V jeho kamionu bylo nalezeno 2,5 tuny hašiše.⁴¹

Většina prodejců drog pochází ze severní Afriky, zejména z Alžírsko a z Tuniska, méně z Maroka. Kromě nich v České republice operují také menší skupinky Palestinců, zejména Libanonců a Jordánců.⁴² V menších počtech zadržení drogoví dealeri pocházejí z Egypta, z Iráku a ze zemí Arabského poloostrova.⁴³

Mezi národnostními skupinami ze Středního východu panuje konkurenční napětí. Dnes je možné konstatovat, že si tyto skupiny po počátečních neshodách v zásadě rozdělily oblasti černého trhu s drogami. Každá z národností má své specifické způsoby prodeje, a proto je nutné popsat každou jednotlivě.⁴⁴

Alžíráné

V současné době zejména na území Prahy, ale i v regionech západních a severních Čech působí několik velkých skupin Alžíránů. Jde o seskupení, která jsou v České republice na nejvyšší organizační úrovni ze všech skupin organizovaného zločinu ze Středního východu.⁴⁵ Zabývají se distribucí heroinu, a to jak v klasické hnědé variantě (tzv. heroin č. 3), tak v posledních letech i bílého heroinu (tzv. heroin č. 4), dále hašiše a zejména v Praze i obchodem s pervitinem a s extází. V případě české drogy pervitinu mnohdy přímo kontaktují české „vaříče“, kteří pro ně pervitin vyrábějí. Skupiny řídí většinou Alžíráné, kteří mají trvalý pobyt v České republice, získaný některým z výše popsaných způsobů. Ve většině případů jsou u nás usídleni již několik let, někdy ještě z dob socialismu, kdy do Československa přicestovali na studijní aj. stipendia. Mívají proto již české občanství a rovněž značné styky ve státní administrativě, nezřídka i v policii. Obchod s drogami (zejména s heroinem) sami financují. Mají prakticky monopol na obchod s hašišem. Jako „pěšáky“ (tj. servisní osoby pro pouliční dealing) pak rekrutují většinou azylyanty z pobytových středisk Ministerstva vnitra, zejména z Červeného Újezdu, z Bělé pod Bezdězem a z Vyšné Lhoty. Bezohledně přitom využívají jejich obtížnou situaci.⁴⁶

Alžírští imigranti cestují zejména přes státy bývalého SSSR, protože tam se dostanou v rámci bezvízového styku a poté přejdou přes „zelenou hranici“ na Slovensko, do Polska anebo do České republiky. Zde zničí své cestovní pasy a požádají o politický azyl. Než proběhne azylové řízení, většinou již nepobývají v uprchlických táborech, ale přes zprostředkovatele (též z řad Alžíránů) si najdou bydlení, zajistí trvalý pobyt, popřípadě i jiné doklady. Za to musejí zaplatit vysoké částky. Např. povolení k pobytu na adrese české rodiny stojí cca 15 000 Kč, je pouze fiktivní, nicméně potřebné k působení v České republice. Dalších cca 20 000 Kč je třeba zaplatit zprostředkovateli za zajištění bytu k dlouhodobému pronájmu, který stojí kolem 6 000–10 000 Kč měsíčně. Zprostředkovatel většinou

požaduje platbu v amerických dolarech, a proto musí imigrant potřebnou sumu českých peněz směnít za jistou provizi za dolary u arabských směnárníků zejména v Jindřišské a Vodičkově ulici v Praze 1, neboť alžírští občané nemohou směňovat koruny za valuty. Potřebná finální částka je na alžírské poměry značně vysoká (jde i o několik ročních platů dělníka v Alžírsku) a málokterý z imigrantů, pocházejících často z chudých vrstev, jí disponuje. Tehdy mu alžírský dealer drog nabídne půjčku, za niž se imigrant zaváže pro dealera pracovat. Dealerovým úkolem je pak pouze sehnat drogu ve větším množství a prakticky bez rizika kontrolovat toky peněz. Získané peníze investuje v České republice do nemovitostí nebo do restauračních podniků. On sám se zabývá pouze „velkoprodejem“ buď v Čechách, nebo v zahraničí.⁴⁷

Příznačné je, že 95 % zadržených prodejců z řad Alžířanů tvoří žadatelé o azyl.⁴⁸ Např. v roce 2000 byla pracovníky 3. oddělení NPC ve spolupráci s SKPV Praha 7 v rámci akce „Alex“ zdokumentována trestná činnost A. A., alžírského občana, který právě využíval osoby uprchlíků dle výše popsaného postupu. On sám asi před čtyřmi lety prodával heroin na ulici. Ve chvíli, kdy se mu podařilo nashromáždit dostatečně velké finanční prostředky, část peněz zaslal na účty svých příbuzných ve Francii, část investoval do pizzerie Siciliana v Praze 9 a do prádelny a mandlovný v Praze 9. K prodeji drog zaměstnával alžírské uprchlíky, kteří byli nuceni prodávat heroin sami, nebo se starali o distribuci heroínu mezi další dealery, a tak působili jako spojka. Dvě z těchto spojek – alžírské občany S. S. M. a A. H. – zadrželi pracovníci NPC v součinnosti s URNA. Při této akci bylo zabaveno cca 40 gramů kvalitního bílého heroínu. Zadržení těchto Alžířanů předcházelo zatčení manželského páru, občanů ČR L. B. a R. B., kteří byli konečnými prodejci bílého heroínu. Tento bílý heroin obstarával dosud nezjištěnou cestou právě A. A., a to od rusky mluvících osob, které tuto drogu pašují pravděpodobně z Afghánistánu. Uvedené skupině byl prokázán prodej cca 20 kg bílého heroínu, což se v přepočtu rovná částce 20 000 000 Kč. Pravděpodobný výnos z této trestné činnosti činil zhruba polovinu uvedené částky. A. A. se již v současné době na našem území nezdržuje. Poté, co byl zadržen S. S. M., vycestoval do Alžírsku a v současné době pobývá pravděpodobně na území Francie.⁴⁹

Po taktické stránce se dnes alžírské skupiny přesouvají z pouličního prodeje do prostředí baru a heren. Situují sem zejména prodej hašiše, heroínu, extáze, popřípadě pervitinu. Drogu je zde možné snadněji ukrýt, vyhodnocovat situaci v okolí podniku, je zde snazší kontrola a krytí při prodeji jednotlivým zájemcům. Tento zájemce je předtím, než je vpuštěn do herny či do baru, kde je mu prodán hašiš, tipován několika ochránci dealera. Ti jsou zpravidla schopni bezpečně odhadnout, zda jde o toxikomana, či o provokatéra. Tak je značně znesnadněna práce policie, zejména infiltrace do prostředí, nasazení operativní techniky a další zdokumentování páchané trestné činnosti. Místo prodeje navíc často střeží hlídka z řad alžírských imigrantů, kteří monitorují okolí herny a navzájem se informují mobilními telefony. Hloubka prověřování okolí prodejního místa sahá leckdy i do vzdálenosti 500 metrů.⁵⁰

Z prostředí heren pocházel i Alžířan G. M. Do České republiky se dostal jako imigrant ilegálním kanálem a požádal zde o azyl. Heroin prodával prostřednictvím svých dvou českých přítelkyň závislých na heroínu. Dívky pro něj heroin nejdříve nakupovaly a poté, kdy jedné z nich nabídl bydlení, pro něj musely drogu prodávat. Jestliže odmítly, surově je bil, ohrožoval nožem a vyhrožoval zabitím. V době mimo prodeje je držel v pronajatém bytě a znemožňoval jim volně se pohybovat. Jestliže dívky nedokázaly prodat heroin a donést mu dostatečné množství peněz, nutil je za trest k prostituci.⁵¹

V roce 2001 čeští policisté provedli akci „Carlos“. Během ní zadrželi skupinu čtyř Alžířanů a jednoho Jordánce. Šlo o drogové dealery, kteří operovali v několika hernách na území Prahy 2. Zajištěno bylo 1,5 kg hašiše, 100 gramů marihuany a 185 gramů heroínu. Zajímavé na celém případu bylo, že všichni uvedení pachatelé pocházeli z jediné oblasti Alžírsku a že nešlo o Arabů, ale o Berbery. Tato etnická skupina odmítá s Arabů spolupracovat a distancuje se od nich. Mezi oběma etniky panuje i v českém podsvětí otevřená

nevraživost, která vyplývá z arabsko-berberských sporů na území severní a severozápadní Afriky. Berbeři hovoří odlišným jazykem. Při zatčení se proto obvykle vymlouvají, že nerozumějí arabským tlumočnickům, a tlumočníci zase neovládají berberštinu.

Tunisané

Pouličnímu prodeji drog (zejména heroinu) začínají v posledních letech mezi arabskými dealery dominovat Tunisané. Na rozdíl od občanů jiných arabských zemí (např. od Alžířanů) mají Tunisané do České republiky snadný přístup. Tunis považují české orgány za bezpečnou zemi, a proto žádosti jeho občanů o víza bývají rychle a bez problémů vyřízeny.

Tunisané k nám přilétají vybaveni menším kapitálem, který se u nás snaží rozmnožit. Snadno si zde nacházejí přítelkyně, s nimiž se formálně ožení. Bydlí v podnájmech a není neobvyklé, že si platí i několik bytů, v nichž se střídavě zdržují či je používají jako skladiště drog. Podle policejních šetření považují naši republiku za zemi s liberálními zákony, kde se dá žít snadno a levně.⁵² Také potenciálních zákazníků je zejména v Praze mnoho, a proto si i méně zručný dealer může přijít na několik tisíc korun denně.⁵³

Na rozdíl od Alžířanů se Tunisané mezi sebou sice stýkají, jednotlivé skupiny či jedinci však nespolupracují tak organizovaně jako Alžířané. Tuniský systém prodeje drog byl donedávna založen na dvojicích, které prodávají drogu tzv. „na telefon“. Toxikoman, který potřebuje svou dávku, zavolá na mobilní telefon (jde o přístroje s předplacenými kartami GO a TWIST), jehož číslo je určeno k prodeji drog. Někteří z těchto prodejců mají i několik mobilních telefonů a SIM karet, které neustále mění. Na telefonu toxikoman získá informaci, kde a v kolik hodin bude předání drogy provedeno. Sami prodejci si vybírají místa po celé Praze, a to zejména v okolí stanic metra a zastávek MHD či jiná rušná místa, kde mají rozhled a mohou kontrolovat okolí, zda se neobjeví policie. V případě nebezpečí se ztratí v davu lidí, drogu zahodí, nebo spolknou. Odhadnutý počet zákazníků, které jeden prodejce obsluží, je asi 50 lidí. Prodejci chodí zpravidla dva, jeden hlídá, druhý prodává.⁵⁴

Dnes Tunisané od „prodejních srazů“ pomalu ustupují. Soustřeďují se spíše na prodej z osobních automobilů registrovaných na přítelkyně anebo na jiné osoby, aby byla ztěžena identifikace. Nakupující při prodeji nasedne do auta s několika tuniskými prodejci. Ti zkontrolují jeho občanský průkaz, aby si byl toxikoman vědom toho, že v případě prozrazení prodeje policii nezůstane v anonymitě a Tunisané se mu pomstí. Současně si ověřují též věk toxikomana, neboť jsou si vědomi nesnázi, kdyby vyšlo najevo, že drogu prodali mladistvému.⁵⁵

Stále přetrvává, že si Tunisané kolem sebe vytvářejí sítě českých toxikomanů-dealerů. Mladí toxikomané pro ně prodávají drogy za provizi jedné až dvou dávek heroinu denně. Tunisané pak pouze určují, kde se mají nakupující a prodávající setkat a kontrolují prodané zboží a výdělek.⁵⁶ Toxikomané-dealeři tak přebírají větší díl rizika.

Zároveň si Tunisané najímají Čechy i jako ochranku před možným přepadením či před policisty.⁵⁷ Všeobecně mají tendenci vtaňovat do prodeje drog i své rodinné příslušníky, včetně českých přítelkyň, manželek a příbuzných.⁵⁸

V závěru roku 2001 byla po sedmi měsících sledování zadržena skupina osmi osob, kterou vedl Tunisian. Společně se svou českou milenkou zajišťoval distribuci heroinu po celém území Prahy. Využíval přitom prodejců z řad toxikomanů a osobně pouze inkasoval peníze a rozvážel heroin pouličním distributorům. Tato skupina z drogy vyráběla dávky o hmotnosti 0,2 a 0,5 gramů, které prodávala po 200 a 500 korunách. Organizace si podle odhadu policie vydělala nejméně několik set tisíc korun. Členové gangu drogu nabízeli prostřednictvím mobilních telefonů. K jejímu předávání docházelo na mnoha místech hlavního města. Heroin byl natolik kvalitní, že po jeho aplikaci několik toxikomanů zemřelo na předávkování. Podle vyjádření svědků a obviněných počet jejich „klientů“ přesahoval 450 osob.⁵⁹

Vydělané peníze Tunisané převádějí prostřednictvím bank do Tuniska na soukromá konta. Zde jsou pak dále investovány do nemovitostí a podniků, patřících rodinám Tunisanů. Další část peněz Tunisané investují do nákupu nedostatkového zboží (např. do nových aut francouzské provenience, do náhradních dílů těchto vozidel, do mobilních telefonů či do skla). Zakoupené zboží odesílají trajekty do Tuniska, do Alžírsko či do Libye, kde je se ziskem prodávají a peníze opět putují na soukromá konta v Tunisku. V případě, že je zadržen tuniský dealer drog s větší částkou peněz, obvykle tvrdí, že si peníze ušetřil na nákup vozidla.⁶⁰

Maročané

Maročané se dnes nevěnují obchodu s drogami v České republice v takové míře, jak tomu bylo zejména v první polovině 90. let. Tehdy jsme zaznamenali silnou migraci Maročanů na naše území. Významnou zásluhu na omezení marockého obchodu mělo i zadržení několika obchodníků pocházejících z Maroka. Řada z nich se rovněž přesunula do sousedních zemí, zejména do Německa.

Maročané v České republice, kteří prodejem drog získali dostatečné finanční prostředky, se dnes snaží investovat do dalšího výnosného podnikání, které nevzbuzuje takovou pozornost ze strany policie. Jde o arabské restaurace, jídelní zařízení a zábavní podniky. Ty ovšem mnohdy dále fungují jako základna pro aktivity jiných arabských zločineckých skupin.

V ilegální distribuci drog u nás se angažují i příchozí z dalších zemí Středního východu (např. z Egypta, ze Súdánu, z Libanonu, z Jordánska, z Iráku, ze Sýrie či z Palestiny). V jejich případě jde však spíše o okrajové aktivity. Výrazně se přitom projevuje návaznost na tradice země původu zločinců. Na rozdíl od příchozích z Maghrebu, lidí pocházejících z oblastí, kde jsou drženi a obchod s drogami tvrdě stíhány (např. v Egyptě, v Jordánsku, v Sýrii, v Íránu, v Iráku a v zemích Arabského poloostrova), existuje u nich nechuť k obchodování s drogami.⁶¹ O to více se příchozí z těchto zemí změřují na další kriminální aktivity.

Nelegální migrace

Snadnost, s jakou lze získat povolení ke vstupu, přilákala na území České republiky organizace ze Středního východu, věnující se pašování lidí na Západ po tzv. jižní cestě.⁶² V současné době je aktuální organizování nelegální migrace především ze Srí Lanky, z Pákistánu a z Afghánistánu. Arabové působí v těchto aktivitách jako návodci, zprostředkovatelé a nezřídka též organizátoři. Přitom využívají své kontakty na zločinecká uskupení jiných národností a v poslední době stále častěji spolupracují s našimi občany.

Jedna z těchto organizací složená z Libanonců a z Čechů operovala v polovině 90. let na trase Bejrút – Praha – SRN. Kanálem, který vybuodovala, bylo v průběhu půldruhého roku na německé území dopravováno až čtyřicet lidí týdně. Zisk organizace za tuto dobu činil 3 500 000 \$. Trestně stíháno bylo pět libanonských státních příslušníků a šest českých občanů, kteří sloužili jako servisní složka na území České republiky a Spolkové republiky Německo. U libanonských státních příslušníků šlo o rodinný klan (otec rodiny, jeho manželka, bratr, dcera a zeť, ve věku od 17 do 40 let). Všichni měli trvalý pobyt v Bejrútu. Otec rodiny byl bývalý policista, člen speciální ochrany libanonského parlamentu. Od policie odešel v roce 1991 na vlastní žádost a ihned poté si v Bejrútu založil cestovní kancelář. Jeho bratr si v České republice založil společnost s ručením omezeným (turistické a hotelové služby, zahraničněobchodní činnost). Tato společnost fungovala jako pobočka cestovní kanceláře z Bejrútu. Pod hlavičkou této cestovní kanceláře prováděl hlavní pachatel dopravu migrantů z Libanonu do České republiky, v čemž mu pomáhali členové jeho rodiny (např. doprovody migrantů při cestě letadlem až po ubytování v České republice). V Bejrútu byly zajišťovány letenky Bejrút – Praha – Bejrút a česká víza. Za tyto služby platil běželec částku 2 200–2 500 \$. Na přepravě migrantů z letiště Praha-Ruzyně se již podílel český státní příslušník, který vlastnil ubytovací kapacity. Rozdělování migrantů k ubytování prováděli členové rodiny majitele cestovní kanceláře ještě v Bejrútu.

tu. Migrantům odebírali cestovní doklady a letenky. Nevyužité zpáteční letenky byly dopravovány do Bejrútu, kde je majitel cestovní kanceláře jako nevyužitý vracel místní pobočce ČSA. Za jeden nevybraný zpáteční let inkasoval částku 80 \$. Dopravu migrantů z místa ubytování ke státní hranici, jejich převod přes státní hranici a následný „rozvoz“ po území SRN prováděli najatí Češi. Převáděné skupiny měly 20–25 členů. Před odjezdem ke státní hranici byl opětovně vybírán poplatek za převedení, a to 100–500 \$ za jednu osobu.

V tomto případě šlo o rozvinutou organizaci s třístupňovou hierarchií, která vyvíjela rozsáhlou činnost a pokrývala trasu z Libanonu až na území Německa. Je možné odlišit organizační stupně, kdy hlavní organizátor (majitel firmy) je již oddělen od vlastního výkonu, pouze organizuje a zajišťuje krycí firmu. Spolupracovníky lze rozdělit do dvou skupin. Jednak to byli krajané, členové rodiny, kteří zajišťovali trasu z Libanonu do České republiky, dále vybírali cestovní doklady, letenky a peníze od migrantů a zajišťovali koordinaci a výplatu českých spolupracovníků. Ti tvořili druhou skupinu, v níž je možné rozlišit funkce ubytovatele a dopravce, dalších dopravců, převáděčů a popřípadě dohlížitelů. Určitou zvláštní úlohu měla hlavní kontaktovaná osoba české národnosti, která dohlížela na „pracovní morálku“ českých spolupracovníků.⁶³

Přes území naší republiky vedl i silný pašerácký kanál, jehož organizátoři měli hlavní základnu v jordánském Ammánu a v Bratislavě. Jedním z organizátorů celého systému nelegální migrace byla cestovní kancelář Lions Travel se sídlem v Ammánu. V jordánském hlavním městě získávali její spolupracovníci výjezdní povolení, „obchodníci“ sídlící na Slovensku následně pomáhali s opatřováním potřebných víz, která byla často vystavována slovenským konzulátem v Istanbulu. Turisté cestovali většinou přes Prahu do Bratislavy (organizace spolupracovala s libyjským občanem žijícím v Bratislavě). Jiná (později používaná) trasa vedla do Bratislavy přes Moskvu. Víza často vystavovalo též velvyslanectví v Tripolisu. V Bratislavě museli pasažéři čekat často několik týdnů, než je místní převáděči převedli přes hranice do Rakouska.⁶⁴

Finanční machinace a podvody

Tradiční doménou Arabů v České republice je nelegální směna valut. Arabští směnárníci patří již dlouhou dobu k nevídaným jevům v ulicích Prahy. Nelegální valutové operace významně přispěly k rozvoji arabského organizovaného zločinu u nás ještě před rokem 1989. Napomohla k tomu ekonomická situace v tehdejší Československu, nedostatek volně přístupných valut a společenská krize v sousedním Polsku. S uvolňováním výjezdových restrikcí začali polští občané hromadně vyjíždět do Turecka, kde nakupovali levný textil a další zboží. To při cestě zpět rozprodávali v ČSSR. Takto získané československé koruny směňovali u ilegálních arabských směnárníků za valuty. K těmto směnám docházelo především v centru Prahy. Pro arabskou komunitu to bylo velmi lukrativní období, během něhož došlo k upevnění její pozice v nelegálním obchodě. Její příslušníci si udrželi význačné postavení v této oblasti i po roce 1989.⁶⁵

Jedním z prvních Arabů, kteří na území České republiky, respektive na území Prahy, začali po roce 1989 podnikat a zároveň využívat toto podnikání ke kriminálním aktivitám, byl Jordánek M. A. D. se svými bratry. M. A. D. již před rokem 1989 studoval v Praze. V té době se angažoval v českém vedení Organizace pro osvobození Palestiny. Jeho hlavním kontaktem z tohoto období byl další Jordánek Ch. U., s nímž v roce 1991 společně založil první obchodní společnost. Poté následovaly další podniky. V prostorách těchto společností docházelo k nelegální směně valut. M. A. D. z výnosů z valutových transakcí zakoupil v roce 1992 v Praze restauraci, kterou zrenovoval a otevřel zde diskotéku. Již v roce 1995 jeho první společnost navýšila základní jmění na 32 milionů korun.⁶⁶

Obtížně prokazatelné machinace a podvody, jimž se Arabové věnují, dále zahrnují nejruznější operace spojené s praním špinavých peněz, čerpání kont z ukradených platebních karet, podvody se šeky, distribuci padělaných bankovek, prodej a organizování výroby te-

lefonních simulátorů (tj. věčných telefonních karet použitelných ve většině států Evropy), výkup a následný prodej odcizené spotřební elektroniky, zlata a diamantů, zhotovování falešných dokladů. Velmi aktivní jsou v současné době v oblasti obchodu s kradenými motorovými vozidly a v organizování leasingových podvodů spojených s prodejem motorových vozidel. V této souvislosti se ukazuje velká provázanost arabského zločineckého podsvětí v České republice s Araby žijícími v Itálii. Rovněž tam existuje silná arabská komunita plně etablovaná do společnosti.⁶⁷

Obchod se zbraněmi

Obchod se zbraněmi má ve vztazích mezi naší republikou a středovýchodními státy dlouhou tradici. Bývalé Československo dodávalo zbraně do řady konfliktů na Středním východě, v českých zařízeních se školili arabští vojenští experti. České zbraně jsou dodnes v této oblasti značně „populární“, a proto dochází k jejich ilegálním vývozům.

V souvislosti se středovýchodním zločinem patří k velkým případům v České republice pokus o vývoz 8 200 kusů samopalů Škorpion (SA-61) do Súdánu na falešný tzv. *End User Certificate*, tj. doklad o konečném uživateli. Mezinárodní skupina pachatelů předložila oprávněným subjektům v České republice, v daném případě Ministerstvu zahraničních věcí a Licenční správě Ministerstva průmyslu a obchodu, zfalšovaný *End User Certificate*, na jehož základě se pokusila získat oficiální vývozní povolení. Zbraně měly být na základě tohoto povolení formálně vyvezeny do regionů, na něž nebylo uvaleno zbrojní embargo. Ve skutečnosti měly však směřovat do Súdánu, který embargo na zbrojní dovozy podléhá, a české úřady by požadované povolení neudělily.⁶⁸

Další formou nelegálního obchodu se zbraněmi jsou transakce mezi oprávněnými subjekty obchodujícími se zbraněmi, které nakupují přímo u výrobce a následně je převedou na fiktivní firmy, jež je distribuují na černém trhu buď v České republice, nebo ilegálně vyvezou do zahraničí a prodají za podstatně vyšší finanční částky. Jsou registrovány případy, kdy organizované skupiny pachatelů násilných trestných činů byly vyzbrojeny právě takto získanými zbraněmi. Administrativně (tj. při zběžné kontrole dokladů) je vše doloženo podle platných předpisů. Při podrobnější kontrole pak bezpečnostní složky mnohdy zjistí, že firmy, které zbraně od oprávněných prodejců odkoupily, již neexistují.

Velkou pozornost svého času vzbudila i činnost bývalého syrského vojenského atašé H. H., který u nás v letech 1990–1992 nakoupil na diplomatický průkaz 377 pistolí vzoru 75, 83 a 85. V roce 1992 německá policie při přestřelce dvou občanů bývalé Jugoslávie zadržela dvě zbraně z tohoto nákupu. Další pistole byly zadrženy v Německu u jednoho Turka a u dalších členů podsvětí. U nás pak tyto pistole policie zabavila u jednoho Roma a u kurdského uprchlíka.⁶⁹

Organizovaný zločin a terorismus

Referenčním objektem islámského terorismu, který je úzce spjat se světem Středního východu, jsou dnes především tři témata – arabsko-izraelský konflikt, palestinská otázka a integristické tendence islámských národů. Z toho vychází i výběr potenciálních cílů. Hlavním cílem útoků globálního islámského a nacionálně motivovaného arabského terorismu jsou Spojené státy a rovněž jejich spojenci ve válce s terorismem, a to díky angažovanosti v islámském světě a úzkým vztahům s Izraelem. Toto schéma se mění v případě regionálních konfliktů, jako je izraelsko-palestinský spor či role Francie v alžírském konfliktu. Neúspěch sekulartistických vlád, sociální a politické tlaky, hospodářské obtíže, sociální dislokace, státní terorismus, to vše určuje další specifické cíle. Oběťmi teroristických útoků islamistů a arabských nacionalistů se stávají turisté, podnikatelé, zástupci vlád či budovy ambasád.

Významným rysem dnešního terorismu je přenášení aktivit mimo konfliktní území. Stále zřetelněji se projevuje trend, že jsou cvičeny spíše menší skupiny, či dokonce pouze jednotlivci, kteří pak mohou nepozorovaně zaútočit kdekoli na světě. V Evropě dochází

k útokům na ambasády zemí Středního východu, probíhají zde vzájemné střety opozičních skupin z arabských zemí (např. Francie se stala scénou ozbrojených bojů mezi alžírskými frakcemi, v Norsku Izraelci zaútočili na palestinské cíle a naopak). Organizační a logistické zázemí teroristům přitom poskytují kontaktní buňky v zahraničí. Nejvlivnější teroristické organizace z arabských zemí dnes operují v mezinárodních dimenzích. Tím stoupá jejich nebezpečnost pro evropský region a je nutné s nimi na tomto teritoriu počítat.

Analýzy akcí islámských teroristických organizací ve světě jasně prokázaly jejich napojení na prostředí arabských komunit v Evropě a v USA. V Evropě mají silné základny v Německu, ve Velké Británii a ve Francii. Např. v Německu byly pravděpodobně naplánovány i úder proti Světovému obchodnímu centru v New Yorku. Typickou taktikou extremistických islamistických organizací je zakládání zahraničních poboček (např. FIS ve Francii a v Německu), které jsou často kryty různými kulturními organizacemi. Jejich úkolem je předvádět vlídnější tvář západní veřejnosti a získávat podporu pro své cíle. Mnohdy jsou odtrženi od reality i zastánci radikálních řešení v domovských zemích (např. zahraniční křídlo *Gamaa islámíja*). Vybírají *zakát* od místních komunit, organizují nákupy zbraní. V některých případech se obrátí i proti hostitelské zemi, jak se to stalo např. ve Francii, když francouzská vláda podpořila vojenský režim, jenž zabránil vytvoření islámského státu v Alžírsku, či v případě USA kvůli jejich podpoře izraelské okupace Svaté země (Palestiny) a vojenské přítomnosti v „zemi dvou nejsvětějších míst islámu“ (v Saúdské Arábii).

V souvislosti se situací na Středním východě existuje na našem území latentní riziko logistických i teroristických aktivit radikální části středovýchodní komunity, která se na našem území zdržovala již v minulosti, nebo sem nově penetruje jak ze středovýchodního regionu, tak i ze západní Evropy. Její činnost je zaměřena zejména na získávání informací, na udržování kontaktů se zeměmi původu, na poskytování servisních služeb osobám přijíždějícím ze Středního východu a odjinud. Pokračuje snaha o vytváření islámských společenských organizací. Pro budoucnost zůstává značným rizikem přítomnost veteránů z války v Afghánistánu a z dalších konfliktů (Alžírsko, severní Kavkaz, Bosna), kteří kromě výcviku a účasti v bojových operacích prošli dlouhým obdobím náboženské indoktrinace.

Kromě šíření militantního islámu spočívá nebezpečí především v možnosti jejich najímání na násilné akci, zejména teroristické.⁷⁰ Zvýšená aktivita islámských teroristů byla mj. zaznamenána v souvislosti se zahájením vysílání Rádía Svobodná Evropa z Prahy do Íránu a do Iráku. K zorganizování bombového atentátu na budovu tohoto rádia nakonec nedošlo pouze shodou okolností.

Na našem území se rovněž objevili emisáři organizace al-Káida (al-Qá'ida) saúdskoarabského teroristy Usámy bin Ládina, která je odpovědná za útok na budovy Světového obchodního centra v New Yorku, při němž zahynulo více než 5 000 lidí.⁷¹ Značně nebezpečným fenoménem je, že středovýchodní podsvětí v České republice pravděpodobně udržuje kontakty s představiteli některých fundamentalistických a teroristických organizací, jako jsou Fronta islámské spásy (FIS) z Alžírsku či Ozbrojená islámská skupina (GIA), která v Alžírsku rozpoutala krvavý teror.⁷²

I když hlavním hnacím motorem aktivit organizovaného zločinu je především maximální zisk – na rozdíl od teroristických organizací, které sledují dosažení politických cílů –, zájmy těchto dvou světů se často proplétají. Středovýchodní zločinecké podsvětí představuje pro teroristy ideální prostředí, v němž lze získat výzbroj, falešné doklady aj., zajistit si zde i další servisní služby jako provedení ilegálních transferů peněz, převedení přes hranice, úkryty apod. V mnoha případech teroristé a zločinci spolupracují i při tvorbě zisku – při únosech, přepadech bank či pašování drog.

Česká protidrogová policie zjistila, že Palestinci, kteří se u nás zabývají prodejem drog, mají rozsáhlé styky v zemích Blízkého východu a v zemích bývalého SSSR (např. na Ukrajině, v Dagestánu, v Turkmenistánu či v Tádžikistánu). Většina z nich je nějakým způsobem propojena s nacionalistickými a teroristickými arabskými organizacemi, jako je *Hamás*,

Národní fronta pro osvobození Palestiny, al-Fatah a další. Tyto skutečnosti byly přímo nebo nepřímo potvrzeny při policejních operacích proti arabským drogovým dealerům v roce 2001. Mnozí ze zatčených Palestinců mají proto strach z deportace do svých rodných zemí, kde jsou tresty za obchodování s drogami a za spolupráci s teroristy daleko tvrdší než v Evropě. Někde jsou to tresty absolutní.⁷³

Česká policie prostřednictvím Interpolu často zjistí, že delikventi ze Středního východu zadrženi u nás mají i ve vlasti kriminální minulost zejména v oblasti obchodování se zbraněmi, s výbušninami a s hašišem.⁷⁴

Po zahájení vojenské operace v Afghánistánu v roce 2001 se vláda Spojených států obrátila na Českou republiku s žádostí o pomoc při narušování tras pašování drog dopravovaných po tzv. balkánské cestě kosovoalbánskými kanály. Výnosy z prodeje těchto drog, pocházejících zčásti z Afghánistánu, slouží k financování teroristů al-Káidy v Afghánistánu a jejich buněk roztroušených v 30–60 zemích světa. Těsně před zahájením konfliktu jich bylo tzv. balkánskou cestou vyvezeno z Afghánistánu značné množství.⁷⁵

BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA

V souvislosti s plánovanou integrací České republiky do evropských struktur lze očekávat, že zůstaneme pro příslušníky zločinu ze Středního východu zájmovou zemí. Je možné počítat s příchodem i určité části příslušníků středovýchodní komunity, kteří jsou v současné době usídleni v členských státech Evropské unie a mají tam malé možnosti uplatnění. U těchto osob je možné očekávat, že se budou snažit využít kontaktů v členských státech Evropské unie ke kriminálním aktivitám (např. v oblasti pašování drog z České republiky na Západ a naopak). V oblasti finanční kriminality lze předpokládat napojení zločineckých skupin ze Středního východu na obdobné skupiny z Velké Británie, z Francie, z Německa aj. Rovněž lze očekávat zvýšenou aktivitu těchto skupin spojenou s nelegálním obchodem se zbraněmi. Velké je nebezpečí jejich napojení na aktivity teroristů. Propojenost a akční rádius organizovaného zločinu ze Středního východu operujícího na/přes území České republiky se tak bude dále zvyšovat.

¹ Informace o stavu organizovaného zločinu na území České republiky v roce 2000. Ministerstvo vnitra ČR. Příloha k čj. OBP-458/A-2000.

² Tento termín v souvislosti se zločinem ze Středního východu nadále používám pro zjednodušení s vědomím toho, že v tomto regionu nacházíme i jiná (perská-indoevropská, turkická) etnika.

³ Srov. Nožina, M.: Arabské drogové sítě – obchod s kanabidem. Bulletin NPC Policie ČR, 4/1999, s. 23–29. Viz též Nožina, M.: Arabský organizovaný zločin. Mezinárodní politika, ročník XXIV, rok 2000, číslo 4, s. 35–37. Viz rovněž Nožina, M.: Migrace z arabských zemí a Evropa. Analýza pro výzkumný projekt Ministerstva zahraničních věcí ČR – Migrační pohyb z arabského světa: příčiny, důsledky a perspektivy (vedoucí J. Bureš), 2001–2002 (nepublikováno).

⁴ Sami Arabové vnímají arabské historické subregiony následovně: Maghreb, Nílské údolí (Egypt, Súdán, Etiopie a někdy i Somálsko), Velká Sýrie neboli Levanta a Arabský poloostrov, do něhož zahrnují i Jemen.

⁵ Srov. Cordesman, A.: Transnational Threats From the Middle East: Crying Wolf or Crying Havoc? Working Draft for Comment. CSIS Middle East Program, 15. 1. 1999, s. 4–5 (nepublikováno).

⁶ Viz Eurostat, Statistiques en Bref: Population et conditions sociales, 1998/3, ISSN 1024-4360, 23. 3. 1998. Viz též Trends in International Migration. Annual Report 2001 Edition. OECD, SOPEMI (Paris) 2001.

⁷ Viz Instituto Nacional de Estadística, seccion Demografia, internet: <http://www.ine.es>

⁸ Viz Migration News. Vol. 4, No. 3, březen 1997, internet: migration.ucdavis.edu

⁹ Hollifield, J. F. – Ross, G.: Searching for the New France. New York: Routledge, 1991.

¹⁰ Viz Zpráva OECD 2000. Akční plán, přijatý v dubnu na ministerské schůzce členských států euro-středomořského partnerství, obsahuje obecný program sociální emancipace, rovné právo pro místní i přistěhovance a stejnou sociální ochranu pro legální arabské gastarbeitery na Západě, včetně stejných pracovních příležitostí pro islámské ženy. Podobné principy jsou včleňovány do asociačních smluv uzavíraných mezi EU a jednotlivými arabskými zeměmi. Záleží však na praktickém naplnění.

¹¹ Viz Nieuwenhuijze, C. A. O. van: Sociology of the Middle East. Leiden, 1971, s. 385 a 399.

¹² Viz Suad, J.: Family as Security and Bondage: A political strategy of the Lebanese Urban Working Class (s. 241–256). In: Arab Society. Social Science Perspectives. Ed. by Saad Eddin Ibrahim and Nicholas S. Hopkins. The American University in Cairo Press, 1985, s. 242 a 247.

ORGANIZOVANÝ ZLOČIN

- ¹³ Viz Cordesman, A.: cit. dílo, s. 26.
- ¹⁴ Viz Fuller, E. G. – Lesser, I. O.: A sense of Siege, The Geopolitics of Islam and the West. San Francisco, Oxford: Boulder, 1995, s. 2 a 27.
- ¹⁵ Zdroj: Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (dále jen NPC).
- ¹⁶ Viz Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství. Praha: IKSP, 1999, s. 22.
- ¹⁷ Viz Kouidri, M.: Du refus de l'exil à l'émigration clandestine: Le Cas de l'Algérie (s. 179–199). In: La migration clandestine. Enmeux et perspectives. Actes du colloque organisé par l'Association Marocaine d'Etudes et de Recherches sur les Migrations. Rabat, Faculte de Droit les 29–30 Avril 1999, s. 194–195.
- ¹⁸ Z každého hektaru je možné vyrobit přibližně 500 kg marihuany, což znamená, že z celkové rozlohy je možné získat 25 000 tun marihuany.
- ¹⁹ Viz Nožina, M.: Arabské drogové sítě, cit. dílo, s. 22–24.
- ²⁰ Viz tamtéž, s. 23.
- ²¹ Viz Nožina, M.: Svět drog v Čechách. Praha, 1997, s. 155–156.
- ²² Srov. Nožina, M.: Arabské drogové sítě, cit. dílo, s. 22–24.
- ²³ Viz Engbersen, G. – Leun, J. van der: Illegality and Criminality. The Differential Structure of Undocumented Immigrants (s. 199–223). In: Lutz, Helma – Koser, Khalid (eds.): The New Migration in Europe. Social Constructions and Social Realities. New York: Palgrave, 1998, s. 212–213.
- ²⁴ Srov. Nožina, M.: Arabské drogové sítě, cit. dílo, s. 22–24.
- ²⁵ Viz Informace o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2000. Ministerstvo vnitra ČR 2001. Internet: <http://www.mvcr.cz/dokumenty/migrace/2000>
- ²⁶ 24 Alžírčanů, 10 Egypťanů, 25 Libanonců, 34 Syřanů, 10 Tunisánů. Viz Statistická ročenka ČR 2001. Praha, 2001, s. 126.
- ²⁷ Zdroj: NPC, zpráva 1996.
- ²⁸ Viz Arabská komunita a její zapojení do obchodu s omamnými a psychotropními látkami v ČR. Bulletin NPC, 4/1999, s. 25.
- ²⁹ Viz tamtéž, s. 25.
- ³⁰ Zdroj: NPC, výroční zpráva 1996 (nepublikováno).
- ³¹ Viz Informace o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2000. III. Nelegální migrace. Ministerstvo vnitra České republiky. Internet: <http://www.mvcr.cz/dokumenty/migrace/2000/nelegal.html>
- ³² Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ³³ Zdroj: NPC, analýza pro projekt Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. ÚMV – RSS, No. 84/1999 (nepublikováno).
- ³⁴ Viz Arabská komunita, cit. dílo, s. 25–28.
- ³⁵ Zdroj: Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (ÚOOZ).
- ³⁶ Viz Arabská komunita, cit. dílo, s. 25–28.
- ³⁷ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ³⁸ Viz Arabská komunita, cit. dílo, s. 25–28.
- ³⁹ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁴⁰ Viz Arabské zločinecké skupiny, cit. dílo.
- ⁴¹ Viz Nožina, M.: Svět drog v Čechách, cit. dílo, s. 199.
- ⁴² Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁴³ Viz tamtéž.
- ⁴⁴ Viz Arabské zločinecké skupiny, cit. dílo.
- ⁴⁵ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁴⁶ Viz Arabské zločinecké skupiny, cit. dílo.
- ⁴⁷ Viz tamtéž.
- ⁴⁸ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁴⁹ Zdroj: NPC.
- ⁵⁰ Viz tamtéž.
- ⁵¹ Viz tamtéž.
- ⁵² Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁵³ Viz tamtéž.
- ⁵⁴ Viz Arabské zločinecké struktury, cit. dílo. Viz též Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁵⁵ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁵⁶ Viz tamtéž.
- ⁵⁷ Viz tamtéž.
- ⁵⁸ Viz Arabské zločinecké struktury, cit. dílo.
- ⁵⁹ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo. Internetový zpravodajský server Quick CZ, 28. 1. 2002 (<http://news.quick.cz>).
- ⁶⁰ Viz Arabské zločinecké struktury, cit. dílo.
- ⁶¹ Viz Arabská komunita, cit. dílo, s. 25.

- ⁶² Ve spojitosti s Českou republikou využívají mezinárodní převaděčské organizace především tzv. balkánskou či jižní cestu. Putují po ní migranti z Balkánského poloostrova a z arabského světa. Východní cestu přes naše území využívají především Asijci.
- ⁶³ Viz Milička, J.: Převaděčství. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Praha, 1997, s. 186–197.
- ⁶⁴ Viz Aktualizovaná koncepce, cit. dílo, s. 49–50.
- ⁶⁵ Viz Arabská komunita, cit. dílo, s. 25–28.
- ⁶⁶ Viz Macháček – Rumpl, 1997, s. 73.
- ⁶⁷ Zdroj: ÚOOZ, NPC.
- ⁶⁸ Viz Čech, D.: Současná situace v oblasti nelegálního obchodu se zbraněmi. Mezinárodní zločin v ČR. Praha, 1997, s. 96.
- ⁶⁹ Viz Macháček – Rumpl: cit. dílo, s. 73.
- ⁷⁰ Stejně nebezpečí představují zločinecké organizace ze zemí bývalého SSSR a z bývalé Jugoslávie. Srov. Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR v roce 1998. MV ČR 1999, s. 48 (nepublikováno).
- ⁷¹ Zdroj: ÚOOZ.
- ⁷² Viz Macháček – Rumpl: cit. dílo, s. 72.
- ⁷³ Viz Výroční zpráva. Situace v oblasti drog v roce 2001 v České republice, cit. dílo.
- ⁷⁴ Viz tamtéž.
- ⁷⁵ Zdroj: NPC.

Poznámka

Stat' je zpracována na základě informací shromážděných během grantového výzkumného projektu Mezinárodní organizovaný zločin v ČR, realizovaného v Ústavu mezinárodních vztahů za podpory Research Support Scheme, Open Society Support Foundation (RSS č. 84/1999, 1999–2002), a grantového výzkumného projektu Migrační pohyb z arabského světa: příčiny, důsledky a perspektivy (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, ÚMV 2001–2002).